

**MUNI
SPORT**

Didaktické principy

Pedagogické principy

Pedagogické principy = základní a obecné požadavky usilující o **efektivitu** edukačního procesu

- **aplikace** do nejrůznějších edukačních oblastí, např. do:
 - školní edukace
 - mimoškolní edukace (volnočasové)
 - rodinné edukace
 - ...
- mimořádný příspěvek **J. A. Komenského** (1592–1670)
 - celoživotní edukace
 - humanistická edukace
 - ...

Pedagogické principy

- = principy platné v komplexním edukačním procesu = **v rámci vzdělávání + ve výchově** (v užším pojetí) →
- **aplikace pedagogických principů ve vzdělávání** = **didaktické** (vyučovací) **principy** (zásady, pravidla)
- **aplikace pedagogických principů ve výchově** – např. v etické výchově – důstojnost každého člověka, respektování individuality druhých, ...
- snaha **propojit** → výchovně-vzdělávací proces → **princip výchovnosti vyučování** = nutnost současně vzdělávat i vychovávat (= rozvoj morálních kvalit – viz Herbart – cíle nezbytné a možné)

Vývoj didaktických principů

- empirie ve **starověku** = aspekty úspěšného vzdělávání
- podněty **renesančního myšlení** – např. aktivnost, komplexní rozvoj
- rozvoj **gnoseologie** a vědy – Francis Bacon (1561–1626) –
empirismus – indukce
- **syntéza J. A. Komenského** – vymezení „klasických“ principů, např. cílevědomost, názornost, soustavnost, ...
- impulzy **pedagogiky 18. a 19. století** – Rousseau, Herbart, Pestalozzi, Spencer, ...
- **psychologické** podněty 20. st. – behaviorismus, konstruktivismus, ...
- podněty **soudobých výzkumů** – např. výzkumy neurovědy → paměť → princip trvalosti

Přehled didaktických principů

princip cílevědomosti

- jasně stanovit vzdělávací cíle – hlavní a dílčí →
- přiměřeně cíle objasnit (vysvětlit jejich výběr a význam) →
- cíle dostatečně zdůvodnit → motivovat jejich splnění

princip soustavnosti (systematičnosti)

- požadavek, aby veškeré učivo tvořilo zdůvodněný systém
- působení na edukanta i jeho aktivity mají být systematické (navazování v logickém a odůvodněném pořadí, ...)

Přehled didaktických principů

princip uvědomělosti = požadavek, aby edukant

- kladeným nárokům plně porozuměl
- chápal význam, výběr a zaměření učiva
- rozuměl smyslu vzdělávacích aktivit

princip aktivity = požadavek

- opřít se o samostatnou činnost a podněty i nápady edukanta
- aktivizovat jeho poznávací, citové a volní procesy
- opírat se o jeho zájem a stimulovat jej vhodnou motivací

Přehled didaktických principů

princip názornosti (Komenský – „*zlaté pravidlo vyučování*“)

- vycházet ze **smyslového nazírání skutečnosti** i **obrazů** (statických i dynamických) = **přímý názor** (obrovské možnosti zapojení technologií – kamery, PC, 3D)
- využívat **nejen vizuální a auditivní podněty, ale 5 smyslů + další receptory** (teploty, polohy, bolesti, ...)
- opírat se o dosavadní jasné představy a zkušenosti = **nepřímý názor**
- systematicky **rozvíjet nazírací a představovací schopnosti** (vnímání, pozorování a fantazii)

Přehled didaktických principů

princip trvalosti = požadavek, aby se jednou osvojené učivo (vědomosti, dovednosti, ...) stalo „**trvalým majetkem**“

= **klíčový aspekt vzdělávání – pomůže:**

- **opakování** a procvičování (viz výzkumy paměti)
- **vhodný výběr** základních prvků
- **přiměřené tempo**
- „**signifikantní učení**“ (smysluplné) = „**Co mi to přináší?**“)
 - viz Rogers
- zapojení **celé osobnosti** (intelektuální + volní + **emotivní**)
- **zachovávání předchozích principů**

Přehled didaktických principů

princip emocionálnosti = požadavek:

- probouzet ve vzdělávacím procesu adekvátní pozitivní citové prožitky
- opírat se o ně
- udržovat trvale radostnou tvůrčí atmosféru (vtip, pochvala, ...) – **„pozitivní náročnost“**

Přehled didaktických principů

princip přiměřenosti = požadavek:

- aby obsah, formy a metody vzdělávání byly v souladu s:
 - **věkovou vyspělostí**
 - **specifiky pohlaví**
 - **dosavadní úrovní** vzdělání
- **je nutná:**
 - **pedagogická diagnostika**
 - individuální přístup
 - přiměřená náročnost

Přehled didaktických principů

- princip **postupnosti** = jednoduché → složité, blízké → vzdálené, konkrétní → abstraktní, ...
- princip **spojení teorie s praxí**, spojení školy se životem
- princip **vědeckosti** = vzdělávání odpovídá rozvoji vědy
- princip **individuálního přístupu** k edukantům
- princip **zpětné vazby**
- princip **komplexního rozvoje** osobnosti edukanta
- princip **úcty a respektu** k osobnosti edukanta
- **orientace na pozitivní stránky** osobnosti edukanta
- ...

Principy animativní didaktiky = zájmového – volnočasového vzdělávání

- jejich aplikace je **klíčová pro volnočasové aktivity**
(např. pro zájmové vzdělávání, rekreační sport, ...)
- jejich aplikace je často **vhodná pro další oblasti**
(např. školní, podnikové, ... vzdělávání)

Principy animativní didaktiky

dosažitelnost = adekvátní

- prostorové a časové možnosti
(např. dopravní dostupnost, vhodná doba aktivit, ...)
- oprávněný pocit edukantů, že je provází ochota, náklonnost, laskavost, úspěch, ...

charakter výzvy v podobě:

- inspirujícího a přitažlivého materiálního i sociálního prostředí
- nabídek zajímavých aktivit

Principy animativní didaktiky

možnost iniciativy = požadavek nabízet edukantům

- podněty pro **rozvoj vlastní aktivity**
- příležitosti **uspokojovat osobní potřeby**
- **participovat** na celkové koncepci vzdělávání
- **rozvoj** potřebných **sociálních kompetencí**
- ...